

гібридні платформні моделі, поєднуючи інноваційні та транзакційні компоненти. Це сприяє зміцненню їх конкурентних переваг, тоді як обґрунтований вибір організаційної структури стає визначальним чинником досягнення стратегічних цілей у динамічному бізнес-середовищі.

Література

1. Бондаренко С., Іванченкова Л., Мінакова С., Бутенко Т. Цифрові інструменти системи контролю в електронному бізнесі. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security."* 2023. № 13(1). С. 207–224.
2. Wouter Aghina, Karin Ahlback, Aaron De Smet, Gerald Lackey, Michael Lurie, Monica Murarka, and Christopher Handscomb. The five trademarks of agile organizations. *McKinsey.com*. 2021. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-Performance/our-insights/the-five-trademarks-of-agile-organizations#/>
3. Acs Z. J., Song A. K., Szerb L., Audretsch D. B., Komlosi E. The evolution of the global digital platform economy: 1971–2021. *Small Business Economics*. 2021. Vol. 57(4). P. 1629–1659. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00541-8>

УДК 330.15:338.2:504

Андрейченко А. В., д.е.н., професор,
Одеський національний економічний
університет, м. Одеса, Україна

ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Впровадження принципів циркулярної економіки в умовах збройного конфлікту є одним із найбільш суперечливих і водночас стратегічно значущих завдань сучасної економічної науки та публічного управління. Военні дії, масштабні руйнування інфраструктури та порушення логістичних ланцюгів суттєво ускладнюють перехід від лінійної моделі «видобути – виробити – викинути» до замкнених циклів використання матеріалів і енергії. У цих умовах циркулярна економіка набуває подвійного значення: як довгострокова стратегія екологічної трансформації та як інструмент підвищення стійкості господарської системи у кризових обставинах. За оцінкою звіту, підготовленого Світовим

банком, Європейською комісією та ООН у лютому 2025 року, загальна вартість відновлення України сягає 524 млрд дол. США протягом найближчого десятиліття. Водночас чинна фінансова архітектура процесу відновлення не зорієнтована на досягнення циркулярних результатів, попри те що масштаб завданих руйнувань створює унікальне вікно можливостей для інтеграції принципів циркулярної економіки у промислову реконструкцію [1].

Одним із визначальних викликів залишається руйнування матеріально-технічної інфраструктури та дезінтеграція виробничих і постачальних ланцюгів, що фактично унеможлиблює довгострокове управління життєвим циклом продукції. Масові обсяги будівельних відходів, утворені внаслідок знищення житлових і промислових об'єктів, водночас виступають джерелом суттєвих екологічних ризиків і потенційною ресурсною базою для реалізації циркулярних підходів. Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України стимулювала появу практик вимушеної адаптації, збереження матеріалів та ситуативних ланцюгів постачання, що сформувалися як реакція на воєнні умови [2]. Відсутність налагоджених систем сортування, переробки та повторного використання матеріалів, а також дефіцит інвестицій обмежують практичну реалізацію таких підходів, тоді як воєнний стан посилює ці обмеження.

Не менш значущим є виклик геополітичної турбулентності для самої логіки циркулярного переходу. Поточна нестабільність здатна суттєво уповільнити впровадження циркулярної економіки, відволікаючи суспільні ресурси на потреби безпеки. При цьому реалізація принципів циркулярності є вкрай повільною через брак доказів відчутних переваг та недостатнє розуміння механізмів імплементації [3]. Натомість в умовах зовнішніх загроз – зростання логістичних витрат та невизначеності доступності матеріалів – більш реалістичними виявляються стратегії нижнього рівня ієрархії відходів, зокрема переробка, яка не вимагає системної реорганізації [4].

Суттєвим бар'єром залишається регуляторна та інституційна нерозвиненість. Фрагментарність нормативно-правового поля, переважання декларативних стратегічних документів і слабка інтеграція циркулярних принципів у галузеві політики знижують ефективність управління потоками ресурсів і відходів. Країни зі слабшим економічним розвитком стикаються з нерозвинутою інфраструктурою управління відходами, обмеженим доступом до передових технологій переробки та браком уніфікованого законодавства й адекватних механізмів фінансової підтримки [5]. За умов війни ці проблеми

посилюються: інституції функціонують у режимі кризового реагування, а контроль за дотриманням екологічних стандартів часто відходить на другий план. Відсутність чітких стимулів для бізнесу додатково обмежує готовність підприємств інвестувати у ресурсоефективні інноваційні технології.

Фінансово-економічні обмеження мають системний характер і суттєво впливають на впровадження циркулярних моделей. Малий і середній бізнес, який відіграє ключову роль у розвитку практик повторного використання та подовження життєвого циклу продукції, в умовах війни зазнає втрати ринків збуту, кадрового потенціалу й фінансової стійкості, що уповільнює формування локальних циркулярних екосистем. Подібні виклики спостерігаються й на рівні Європейського Союзу: реалізація цілей Плану дій щодо циркулярної економіки (CEAP) пов'язана зі значними витратами на відповідність регуляторним вимогам, які непропорційно обтяжують малі підприємства. За відсутності адресних механізмів підтримки або субсидування такі суб'єкти господарювання ризикують втратити конкурентоспроможність, що суперечить ширшим цілям забезпечення економічної стійкості [6].

Водночас воєнні виклики відкривають можливості для переосмислення самої моделі відновлення. Циркулярна економіка здатна стати важливою складовою повоєнної відбудови через повторне використання будівельних матеріалів, розвиток локальних виробничих ланцюгів і зменшення імпортозалежності. Зусилля з відбудови спрямовані на відновлення інфраструктури, поживлення економіки та зміцнення інституційної рамки відповідно до стандартів ЄС, що формує нормативний контекст для інтеграції циркулярних принципів у програмні документи відновлення [7]. Реалізація цього потенціалу потребує узгодження національного законодавства з регуляторною рамкою ЕУ, зокрема з новим Регламентом щодо пакування та відходів (PPWR, 2025) і майбутнім Законом про циркулярну економіку ЄС. За умови системного підходу циркулярна економіка може стати не лише екологічною метою, а й дієвим інструментом підвищення економічної стійкості та безпеки України в умовах триваючого конфлікту і повоєнної трансформації [8; 9].

Таким чином, впровадження циркулярної економіки в умовах війни супроводжується сукупністю взаємопов'язаних викликів, які виходять за межі суто екологічної політики й охоплюють регуляторний, інституційний та фінансово-економічний виміри. Воєнні руйнування, логістичні збої та деградація виробничих ланцюгів обмежують можливості стратегічного планування повних життєвих циклів продуктів, тоді як інституційна фрагментарність і дефіцит

цільових фінансових інструментів стримують розвиток інфраструктури поводження з відходами та ресурсами. За цих умов циркулярні практики часто набувають ситуативного, адаптивного характеру, не трансформуючись у послідовну державну політику.

Воєнний і повоєнний контекст створює унікальне вікно можливостей для інтеграції принципів циркулярної економіки у процеси відновлення та структурної модернізації. Повторне використання будівельних матеріалів, розвиток локальних виробничих ланцюгів і зменшення імпортозалежності дозволяють поєднати екологічні цілі з вимогами економічної стійкості та безпеки. Реалізація цього потенціалу вимагає системного підходу, гармонізації законодавства з європейською регуляторною рамкою та запровадження ефективних стимулів і механізмів верифікації, за яких циркулярна економіка може стати стратегічним інструментом відновлення України.

Література

1. Financing Post-War Circular Reconstruction: Digital Tools and Investment Pathways for Ukraine's Industrial Regions. *Journal of Risk and Financial Management*, MDPI, 2025. URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/19/4/293>
2. Wartime Circularity: Adapting Buildings, Salvaging Materials, and Designing Supply Chains for Ukraine. *Taylor & Francis*, 2025. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17535069.2025.2571101>
3. A Review of Circular Economy Disruption Research: Industry 4.0 Enabled Framework. *ScienceDirect*, 2025. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2772390925000265>
4. Is Circular Economy a Failing Sustainability Paradigm? *Journal of Industrial Ecology*, Wiley, 2025. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jiec.70055>
5. Approaches and Perspectives on the Transition to the Circular Economy in the EU. *Frontiers in Environmental Science*, 2025. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/environmental-science/articles/10.3389/fenvs.2025.1533776/full>
6. Legal Analysis of the EU Regulatory Framework on Circular Economy. *ScienceDirect*, 2025. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2772912525002106>
7. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released (RDNA4). World Bank, 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
8. Circular Economy – Environment. European Commission, 2025. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy_en

9. Publyon (2026). EU Circular Economy Act: How Will It Shape the Future of the EU and Your Business? URL: <https://publyon.com/eu-circular-economy-act-how-will-it-shape-the-future-of-the-eu-and-your-business/>

УДК 330.1:336.7:330.34

Гриценко Р. А., к. е. н., докторант
«Академії фінансового управління»,
Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4023-330X>

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ДОВІРИ ЯК ФУНДАМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У тезах розглянуто взаємозв'язок між інституціоналізацією довіри у фінансовій сфері та забезпеченням сталого економічного розвитку. Вихідною позицією є розуміння довіри як економічного ресурсу, який визначає можливості довгострокового інвестування, ефективність розподілу фінансових ресурсів і стійкість фінансової системи. Показано, що інституціоналізація довіри дозволяє перевести невизначеність у більш передбачувану форму, зменшуючи інформаційну асиметрію та транзакційні витрати.

Окрему увагу приділено механізмам інституціоналізації довіри – корпоративному управлінню, ринковій дисципліні, державному регулюванню та ролі раціоналізаторів довіри. Саме вони формують для ринку зрозумілі сигнали щодо ризиків і дозволяють перейти від інтуїтивного сприйняття довіри до її більш об'єктивної оцінки. Обґрунтовано, що як дефіцит довіри, так і її надмірність можуть призводити до дисбалансів, що зумовлює необхідність її цільового регулювання.

Сталий розвиток у фінансовій сфері фактично спирається на три базові елементи: довгі горизонти інвестування, стабільність очікувань та здатність системи витримувати внутрішні й зовнішні шоки. Довгі горизонти інвестування означають готовність економічних агентів вкладати ресурси в проекти з відкладеною віддачею, де результати формуються не в короткостроковій перспективі, а протягом років або навіть десятиліть. Стабільність очікувань